

prošter, 5 in 7 se naredi fala.

V R T E C.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Vol 132

OLIVAN

—x—

Uredil in založil

Ivan Tomšič,

učitelj na c. kr. vadnici v Ljubljani.

Šesti tečaj, 1876.

V Ljubljani.

Tiskala Klein in Kovač (Eger).

VII 28137 3, 4

KAZALO.

—*—

Pesni.	Stran	Povesti, pripovedke, prilike in basni.	Stran
Veseli otrok	2	Dober oče in gospodar	2
Dežek	10	Tri zelene veje	8
Mati in dete	10	Napčno usmiljenje	15
Kukavica in ševa	14	Kmetič in berač	15
Moja molitev	17	Brezova šibica	18
Na bratovem grobu	24	Žid Mousa in Turek Mustafa	20
Na večer	25	Red v naravi	25
Vrtcu	33	Spoštuj starost	26
Déd in bábica	41	Uboga pesterna	26
Velikonočna pesen	49	Neusmiljene igre	26
Opomin k petju	54	Jarnejček pripoveduje, kako je v šoli	27
Meč	56	Lákoma miš (basen)	27
Detetu	65	Helima	24
Dolga pripovedka v kratkih verzih	69	Pet sto goldinarjev vreden zajec	42
Miško	81	Prvo sv. obhajilo	50
Telovadec	97	Dvojna domovina	52
Na izgredu	97	Bršljan in brest	53
Na Dúhovo 1976. leta	106	Kakoršno posojilo, tako povračilo (basen)	57
Livada in deklica	113	Vladko, materino zlato	66
Prisega	122	Božič	71
V gozdku	124	Sedem nas je	72
Dobro jutro	129	Pénica (basen)	76
Veter	136	Sv. Oče Pij IX	82
Kaj kdo ima	145	Vijolica — hčerka pomladi (prilika)	87
Moleče cvetlice	145	Zvesta prijatelja	98
Jelenček	145	Lipa	101
Otroku	161	Vest	102
Rastlina v sencí	161	Oblak in megla (basen)	106
Gospodinja Rézka	165	Beg pomaga pridnemu, a lenuhu nikdar	114
Na grobu	165	Hjša	118
Najprisrènejši otrok	177	Volčja črešnja ali páskvica	119
Kje je blagi rajski čas!	185	In jaz upam na Bogá	129
Otróku	185	Jež in lisica	133

	Stran
Veronika in rman (prilika)	135
Biseri trak	140
Lisica in krokar (basen)	141
Milosrčnost in dobroti dobi zmago	146
Bog vse vidi	149
Županov maček v škripcu	152
Kar moreš danes storiti, ne odlagaj na jutri	153
Berač	154
Dom	156
Zvonik	156
Lepa obleka	157
Duh na podstrešji	157
Potoček	158
Mačeha	162
Otroci, ne igrajte se z užigalnimi klinčki	163
Zvita gospodinja	164
V varstvo izročeno blagó	168
Božičnica	178
Pismo sv. Miklavžu	182
Lisica-babica (basen)	187
Bela gospá	189

Zemljepisni, zgodovinski in drugi poučni sestavki.

Slovenskej mladini za novo leto	1
Vodna poslopja na kolih	11
Sreča pod križem	13
<i>Kitajsko in Kitajci</i>	22
Koledarja vam nij treba	28
Štirje letni časi	43
Lov na sardine v Bretaujskej	55
Predmostni stolp v Starem mestu Pražkem	61
Josip Jurij Strosmajer	73
Svetilniki ali majaki	77
Slast v naravi	88
Ledeni otoci v južnem morji	89
Sirakuza	103
Kovačnica	106
Vlahi v Dalmaciji	107
Na koncu šolskega leta	120
Meka	121
Požar	132
Nošnja dalmatinskih Hrvatov okoli Zadra in Spljeta	137
Zemljepis ali geografija	138
Karavana	139
Kako je češki kralj Jan padel v bitvi	140
Stari rokopisi	141
Deva na konji	151
Reka	155
Arijon	167
Devín v Primorji	168
Hektorjev boj z Ahilom	170
Na pokopališči	171

	Stran
Jesen	173
Bolni otrok	173
Avstrijska zmaga na morji ali bitka pri Visu	186

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Kače	29
Zlato	45
Učenci z učiteljem na prvem pomladnem sprehodu	57
Voda	60
Učenci z učiteljem na drugem pomladnem sprehodu	74
Učenci z učiteljem na tretjem pomladnem sprehodu	90
Kako si ribe gnezda delajo	93
Borovnice	104
Učenci z učiteljem na prvem poletnem sprehodu	108, 123
Morski som ali kit	125
Veverica	142
Oklopnik	158
Grobár	174
Golob	175
Kávovec	190

Zabavne in kratkočasne stvari.

Dobrim otrokom v zabavo	15
Za kratek čas	111
Otročje igre	110, 143
Drobtine 16, 31, 47, 63, 79, 95, 111, 143, 159, 191	191
Kratkočasnice 16, 31, 47, 63, 80, 95, 111, 144, 159, 191	16
Pametnice	16
Uganke	16, 31, 32, 63, 80, 95, 112,
Računske naloge 16, 80, 95, 111, 127, 144, 149	80
Šaljiva naloga	111
Zabavna naloga	111
Skakalnica	176
Rebusi	127, 144, 160,
Obrazi za risanje 48, 64, 80, 95, 112, 128 191	128

Slovstvene novice.

Zvon, lepoznanški list	16
Uzroci kratkovidnosti učencev	64
Kratek popis Štajerske, Koroške, Kranjske in Primorja	96
Sveta maša za sopran, alt, tenor in bas	128
Metrička mjera	128
Djetinji vrtič	128
Počefnica hrvatske povjesti	128
Podučne povesti	176
Milozvuk	176

Muzikalne priloge.

Napevi k sledečim pesnim:

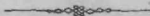
1. Pri telovadbi, vglasbil Ljudomil;
2. Molitev, vglasbil Avg. Leban; 3. Šolska pesen, vglasbil A. Leban; 4. Pridni otrok, vglasbil J. L. Weiss; 5. Sirota, vglasbil J. L. Weiss; 6. Veseli otrok, vglasbil J. L. Weiss; 7. Zjutraj, vglasbil Avg. Leban; 8. Pred šolo, vglasbil Fr. Jurković; 9. Po šoli, vglasbil Fr. Jurković; 10. Solnce vse oživlja, vglasbil Avg. Leban; 11. Na vrtu, vglasbil dr. Gust. Ipavic; 12. Plevica, vglasbil dr. Gust. Ipavic; 13. Predica, vglasbil dr. Gust. Ipavic; 14. Veseli otrok, vglasbil Jos. L. Weiss; 15. Vse stvari zaradi človeka, vglasbil J. L. Weiss; 16. Opomin k petji, vglasbil J. L. Weiss; 17. Telovadec, vglasbil J. L. Weiss; 18. Na izgredu, vgl. J. L. Weiss; 19. Studenček, vglasbil J. L. Weiss; 20. Zlati čas, vglasbil J. L. Weiss; 21. V gozdu, vglasbil Iv. pl. Zajc; 22. Slovo od lastovke, vglasbil J. L. Weiss; 23. Djak-junak, vglasbil Iv. pl. Zajc.

Spomeniki umrlim.

	Stran
Dr. Karl Lavrič, odvetnik v Tolminu	63
Dr. Valentin Pavlič, odvetnik v Velikovu	63
Gustav Nieritz	63
Ivan Stres	172

Podobe.

	Stran
Nenasden dogodek v Košutnikovej hiši	5
Vodna poslopja na kolih	11
Senčna podoba	15
Kmetovalci v Čini	23
Kača	29, 30
Déd in bábica	41
Kitajci pri izpiranji zlata	45
Ribiči pred odhodom na sardinji lov	55
Predmostni stolp v Starem mestu Pražkem	61
Tonček	69
Josip Jurij Strosmajer	73
Svetilnik v Istri	77
Ledeni otok v južnem morji	89
Ribje gnezdo	93
Mesto Sirakuza v Siciliji	103
Vlahi v Dalmaciji	107
Bog pomaga pridnemu, a lenuhu nikdar	114, 118
Morski som ali kit	125
Nošnja dalmatinskih Hrvatov okoli Zadra in Spleta	137
Veverice	142
Maček v škripecu	152
Reka	155
Oklopnik	158
Gospodinja Rézka	165
Devín v Primorji	168
Gróbár	174
Božičnica	180
Avstrijska zmaga na morji ali bitka pri Visu	186
Kávovec	190
Obrazci za risauje	48, 64, 80, 96, 112, 128

G = No 10
5

V R T E C.

Izbaja
1. dne
vsacega
meseca
na celej
póli in
stoji za
vso leto
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vr.

Naró-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redništ-
vu v
špital.
ulicah
hiš. št.
273
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 1.

V Ljubljani 1. januarja 1876.

Leto VI.

Slovenskej mladini za novo leto.

Bog s Teboj! preljuba slovenska mladina. — Tako Té pozdravljamo k novemu letu v sedanjem zeló burnem času, ko ravno šesto „Vrtčevo“ leto začenjamo, upajóč, da nas dosedanji Tvoji prijatelji ne bodo zapustili. Prosite ljubega Boga, da bi se z novim letom zbralo obšlo rodoljubov okoli Vašega „Vrtca“, da bi vanj sejali plodonóсно seme, s katerega bi pognale čvrste in zdrave korenine po vsej naši domovini, ter bi se izgubili óni črni oblaki, ki nam preté unščiti nežne kalí k prihodnjemu boljšemu zaródu. Bodite oprezni in bogoljubni, ter poslušajte glas izkušenih ljudi. Ljubite Boga čez vse, a svojega bližnjega kakor samega sebe, in ustvářili si bodete užé na tem svetu raj. Na-dejaje se, da bodo Vaši dobri prijatelji in prijateljice tudi zanaprej še skrbeli, da Vam cvetje v „Vrtci“ ne posahne in da Vam uíma „Vrtca“ ne pobere, kličemo Vam in vsem Vašim prijateljem in prijateljicam: Bog in njegov sveti blagoslov bodi z Vami! Bog Vam daj srečno novo leto!

Uredništvo.

Veseli otrok.

Otrok živim v veselji,
Šaljivo se igram,
Vse gre po mojej želji,
Ker v srci mir imam.

Prepévam pesni glasne,
Ko zjutraj se zbudím,
In kadar dan ugasne,
Odmôlim ter zaspím.

Ivan Miklošič.

Dober oče in gospodar.

Bogoljuben, miren in delaven človek ne opusti nikoli nobenega opravila, ki mu ga naklada njegov stan. On stori vse o pravem času in iz ljubezni do Boga, ter ne odlaga nobenega dela na drug dan, ako ga more denes lahko storiti; zato je njemu tudi nikoli nij dolg čas. S pridnimi rokami in s pôtnim obrazom služi sebi in svojim potrebnega kruha, ter se skrbno varuje vseh bedastoč, lehkomišljenega življenja in drugih pregreh, ki človeku toliko krat nakopljejo časno in večno nesrečo. Bogoljuben, miren in delaven človek opravlja dolžnosti svojega stanu potrpežljivo, natančno, zvestó in z veselim srcem, zavedajóč se, da je vse to, kar stori, koristno njemu in njegovemu bližnjemu, ter v blagor občega blagostanja.

Lep izgled, kako nam je treba delati iz prave čiste ljubezni do Boga, in izpolnovati dolžnosti svojega stanu, nam daje

Vrban Košutnik, pošten kmet, ki je živel pred več leti blizu Celja na Štírskem.

Oče mu je užé zgodaj umrl in Vrbanu je bilo treba prevzeti gospodarstvo. To nij bila lahka stvar, ker na hiši je bilo 3000 gld. dolgá, od katerih mu je bilo treba takój izplačati obresti. To mu je delalo tolike skrbi, da dolgo nij privoščil niti sebi niti svojej ženi kupice vina, bojéč se, da bi ljudje ne godrnjali; kajti povsod je bilo znano, da je prevzel mnogo dolga po očetovej smrti na svoje rame, a novih dolgov narejati si nij upal, naj si bi še tako težko izhajal. Ali kaj ne premore prava krščanska vera, véstno izpolnovanje svojih dolžnosti, zatajevanje samega sebe in prava resna volja!

Vrban Košutnik je bil užé od mladih nog navajen vsacega dela. Čast njegove hiše, pošteno in pravno življenje, to mu je bilo nad vse. Izogibal se je pijančevanja in slabih tovarišij, ter nij nikoli posedal po krčmah in igral, kakor to delajo nekateri nemarni gospodarji, ki pijejo in igrajo po cele noči, a to še celó za tuje denarje, ne vedóč, da je vsak igravec neusmiljen pokončevalec svoje časne in večne sreče. Ko je po očetovej smrti prevzel veliko gospodarstvo, treba se mu je bilo oženiti. Za ženo si je izbral pošteno, bogoljubno, delavno, zadovoljno in potrpežljivo kmetško dekle, o katerem nij bilo slišati niti najmanjšega madeža v celej fari. Ž njo je živel veselo in zadovoljno. Bog jima je dal sedem otrok: štiri dečke in tri deklice, ki so bili vsi, kakor njih stariši, čvrsti in zdravi na duši in telesu.

Kako je Vrban Košutnik vzrejal otroke.

Kjer je gospodar priden, delaven in zvest, tam so skrbni, delavni in zvesti tudi otroci in vsa družina. A ravno v tem je največ blagoslova božjega. Vrban Košutnik je bil zelo oster v izreji svojih otrok ter je vso svojo pozornost obračal na njih nedolžno življenje. Nij ga bilo posla pri hiši, ki bi si bil upal vpričo otrok izpregovoriti kako umazano, pohujšljivo besedo. Vsak posel, ki bi bil dajal otrokom potuho zoper stariše, moral je takój od hiše. Gledal je tudi nato, da so se otroci učili čitati (brati), pisati, računati in drugih potrebnih nauk.

Da si je bil oče zelo oster, vendar so ga otroci zelo ljubili. Sè solzami v očeh so se ločili od dobrega očeta, ko jim je bilo treba od hiše. In kaj se ne bi! Saj so vsi radi pripoznali, da je očetova skrb in ostrost v odreji bila le njim v dušno in telesno srečo. Napeljeval jih je vedno samo na to, kar je v resnici dobrega in koristnega. On jih je učil Boga ljubiti, pridno delati, moliti, potrpežljivo prenašati vse težave in nadloge, a tudi, kako je treba z ljudmi prijazen in dober biti.

Vsako jutro in vsak večer so morali otroci pred podobo božjo, ki je stala v kotu za mizo in jim je bila domači oltar, lepo poklekniti in opraviti svojo juterno in večerno molitev. Opominjal jih je oče, da se je treba vsak dan Bogu za prejete dobrote zahvaliti in ga za vse prihodnje potrebe prositi. Večkrat jim je dejal: „otroci! molitev je ključek zlat od nebeških vrat! Kedór rad moli, njemu so vsi nebeški zakladi odprti. Naš izveličar sam nas je učil in rekel: „karkoli bodete Očeta prosili v mojem imenu, dal vam bode.“

Vsako nedeljo mu so otroci morali povedati, kaj so se čez teden v šoli naučili, kaj so čitali, pisali in računili. Ako niso kaj znali, povedal in pokazal jim je on sam. Tudi je strogo gledal nato, da so mu znali povedati, kaj so slišali v cerkvi pri pridigi in krščanskem nauku. Opominjeval jih je, da naj radi poslušajo besedo božjo, ker naš izveličar nas je sam učil in rekel: „kedór je od Boga, poslušá besedo božjo.“ — Gorje otroku, ako bi se bil v cerkvi pri svetej maši nespodobno obnašal; ta bi užé ne bil smel o póludne za mizo sedeti, tja v kot bi ga bili oče posadili in ob kruhu in vodi bi se bil moral postíti. — A najbolj je Vrban Košutnik sovražil laž. Ako se je kateri njegovih otrok zlagal, bil je vselej ostro kaznjevan. Vselej je moral otrok prositi odpuščenja za svojo pregreho. „Laž, igra in tatvina; te tri reči so največja sramota za vsacega človeka. Kedór bi se jim vdal, tega potlej več nemam za svojega dobrega otroka,“ rekel je večkrat Košutnik svojim otrokom. V kazen mu je bila vselej šiba. Nobenemu nij prizanesel.

Otroci so mu bili vedno pred očmi; nobenega nij mogel videti, da bi bil brez dela. „Kedór ne dela, naj tudi ne jé,“ tega prigovora se je natanko držal. „Delo in molitev bodi vam vedno brat in sestra,“ pristavil je vselej, kadar koli je katerega otroka k delu priganjal. Vsako jutro je otroke priganjal, da so zgodaj vstajali in se učili, a to je delal zató, da bi mu otroci bili kmalu v podporo pri hiši.

K veselicam in na plesišča jih nij nikoli puščal; zato mu pa tudi otroci nijso delali nobene sramote. Ko je Vrban Košutnik užé davno počival v hladnem grobu, delali mu so otroci povsod čast, ter so se s pridnostjo in varčnostjo vsi, razven jednega, ki je očeta najmanj ubogal, preskrbeli. Oče jim

nij mogel zapustiti mnogo premoženja. Vsacemu po 500 gl., to je bilo vse, kolikor jim je mogel v oporoko zapisati; a dosti je bilo, ako pomislimo, da so bili takrat slabi časi, in da je bilo treba Košutniku stare dolgove poplačati, predno je mogel misliti nato, da tudi svojim otrokom kaj prihrani.

Živež in obleka.

Vrban Košutnik nij nikoli jedel posebej, nego vselej z vso družino. Vsaka jed mu je bila dobra, da je bila le dobro kuhana in pečena. Jedel nij mnogo, a rad je videl, ako so drugi radi jedli. Zatoraj je večkrat rekel poslom: „na mene ne gledite, jaz imam dosti, le vi radi jejte, da bodeate potem laže delali. On je živel priprosto, oblačil se je po kmetškem kroji, a vselej tako, da je delal čast svojemu stanu.

Košutnikova prva žena.

Sè svojo ženo je živel Vrban Košutnik celih trideset let v miru in najlepšej složnosti. Celej soseski sta bila v izgled. Bila je pa tudi Košutnikova pridna in poštena gospodinja, skrbna mati otrokom, prijazna in ljubezniva z vsacim, kedór jo je poznal.

Domača opravila.

K delu je Vrban Košutnik svojo družino zeló priganjal; on sam je delal skoraj za dva hlapca. Zjutraj je bil vselej prvi na nogah in poslednji je šel spat. Njegovo polje je bilo vsako leto obdelano kakor malo katero. Nij se ustrašil nobenega dela, naj si bi bilo še tako težavno. Zato je tudi vsako leto pridelal mnogo več nego njegovi sosedje. Vselej je šel z veseljem na delo; preiskaval in popravljaj je zemljišča, kakor je najbolj vedel in znal. In ker je Bog blagoslovil delo njegovih rok, zato je imel vsega obilo. Nikoli nij začel nobenega dela, da bi ne bil poprej rekel „v imenu božjem“; tudi nij svojih ljudi nikoli puščal samih pri delu, vedno je bil pri njih in gledal, kako delajo. Dobregra delavca je vselej pohvalil in mu tudi kaj dodal na plačilu.

Kako je bilo pri Košutniku ob nedeljah in praznikih.

Da si je bila Košutnikova hiša dobre pol ure od farne cerkve, vendar je nij bilo nedelje, da bi ne bila vsa njegova družina pri svetej maši. Farna cerkev mu je bila najljubši božji pot. Ako je po dokončanej popoldanskej službi božjej stopil tudi v krémo (prva leta tega tako nikoli nij storil), izpil je ondu svojo merico vina in potlej je šel zopet veselo domóv. Rad je hodil ob nedeljah in praznikih tudi na polje gledat, kako poljščina raste; posebno ga je veselilo, ako je imel dobrega in razumnega soseda sè seboj, s katerim se je pogovarjal, kako bi treba to ali óno popraviti in zboljšati. Zvečer je vzel kake podučne bukve, katerih je imel lepo število na polici nad vrati, ter jih je dal najstarejšemu sinu v roke, da je glasno bral iz njih. To mu je bila najljubša zabava zvečer ob nedeljah in praznikih.

Domača pobožnost.

Zunaj blizu vrta je stalo lepo znamenje matere božje. To znamenje je dal Vrban Košutnik sam sezidati. Vsako jutro in vsak večer v polétnskem času, kadar nij bilo kakega nujnega dela, hodili so domači tu sèm svojo molitev opravljat. Kadar je huda ura pretfla, vsi so morali poklekniti in Boga prositi, da bi odvrnil nesrečo od hiše. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih je on sam bral dotične evangelje in jih razlagal svojej družini.

Nenáden dogodek v Košutnikovej hiši.

Bilo je nekega večera po zimi. Ženstvo je sedelo okoli peči z vretenom v roci. Najstarejši sin Andreje je sedel za mizo in bral iz svetega pisma. Kar stopi Vrban Košutnik v hišo ter reče hlapcu, ki je v kotu za pečjo luč tesal: „Marko, vzemi svetilnico in poglej tja okoli skednja, zdi se mi, kakor da bi nekoga slišal zdihovati. Gotovo je zopet kak berač, ki bi rad pod streho. Takih ljudi se je treba varovati; dostikrat se naméri, da vzame človek hudobneža v hišo. Ako je siromak res potreben, pelji ga tja v seník, da pre-

noči na sénu.“ — Marko vzame svetilnico in otíde. Ko pride do skednja, sliši pri priprtih vratih res nekako zdihovanje in stokanje iz skednja. Hitro stopi noter in kaj ugleda? Tam na kupu slame leží uboga slaba ženica zdihajóč, a okoli vrata se jej vije kakih dvanajst let staro dekletce, ki jokajóč objema preljubo mater. „Oh preljuba, dobra mati,“ vpilo je dekletce, ko je Marko ravno v skedenj stopil, „povédi, kaj naj storim, ako mi ti umreš? Ni-

kogar nemam na svetu, ki bi se usmilil uboge sirote!“ — „Kaj delate tukaj?“ zarenčí Marko ter bližej stopi sè svetilnico. „Oh prosim, pustite mojo ubogo mater,“ prosi dekletce na koleni padši pred gospodarjevega hlapca, „prišle sve iz bližnje vasi in ravno tukaj je moja mati popolnoma oslabela ter nij mogla dalje. Vidéč vrata od skednja odprta, peljala sem hitro mater noter in jej malo slame podložila, da bi imela saj mehko ležišče; oprostite, dobri človek, saj vidite, da moja mati užé skoraj umira.“ — Nu, tu je treba hitre pomoči!“ reče Marko ter hití v hišo, da pové, kaj je videl v skednji. Vsi, kolikor jih je bilo v hiši, popusté svoje delo, ter gredó za Markom, da vidijo, kar jim je povedal. Ženstvo se je začelo kar jokati, vidéč onemoglo siroto in ubožno dekletce, ki nij moglo pomagati. „Le hitro vzemite ženo,“ reče Vrban Košutnik, brisaje si solzé z oči, „in nesite jo v gorko hišo, da se ogreje.“ — Pri dobrej postrežbi je siroti kmalu odleglo in drugi dan je bila užé na nogah. Ker je bila žena zeló slaba, govoril je Košutnik drugi dan z županom in sirota je bila sprejeta v občinsko bólnico; a čvrsto in zdravo dekletce je obdržal Košutnik pri sebi in skrbel za-nje kakor za svoje otroke. Mati ubožne deklice nij živela dolgo; v pomladi, ko so se prve pomladanjske cvetíce prikazale, umrla je sirota na sušici. A uboga deklica je ostala pri Košutnikovih celih deset let, vsi so jo radi imeli in tudi njej se je tako zdelo, kakor da bi imela stariše. Pozneje se je omožila v bližnjo vas, vzel jo je pošten in premožen vdovec, ki nij družega iskal nego dobre in skrbne matere svojim otrokom. In to je tudi bila uboga Marinka — tako je bilo imé ubogemu dekletu — ker si je v Košutnikovej hiši vse dobre lastnosti pridobila. Ves čas svojega življenja je bila Marinka hvaležna Vrbanu Košutniku za izkazane jej dobrote in je molila za njega in vso njegovo družino. Tega je bil Vrban zeló vesel in je bil vedno usmiljen do ubozih sirot, dobro vedóč, da nam to, kar podelimo ubožcem, Bog stotero zopet povrne.

Vrban Košutnik in njegovi sosede.

Košutnik je z vsakim človekom dobro izhajal. Kedór koli ga je poznal, vsak ga je spoštoval in ljubil, bodi si na kmetih ali v mestu. Ako je komu mogel kaj dobrega storiti, nij ga bilo treba po dvakrat prositi, takój je storil in pomagal svojemu bližnjemu, zavedajóč se prigovora, ki pravi: dvakrat dá, kedór hitro dá. Rad je posojeval sosedom, česar jim je manjkalo, recimo: živino, voz, seme, žito, živež in tudi denarje, ako je mogel. A najbolj je pokazal svojo ljubezen do bližnjega v takih letih, kadar je bila slaba letina in pomanjkanje splošno. On je zmirom imel veliko zalogo žita, katero je v takih časih prodajal po nizkej ceni, samo da je pomagal svojemu bližnjemu iz zadrege.

Vrban Košutnik in njegovi posli.

Posle je imel vedno pred očmi, kakor svoje otroke, ter je po očetovsko skrbel za-nje. Kedór nij bil v dobrem imenu pri ljudeh, tega nij hotel v službo. Tudi če kak posel nij hotel moliti ali poslušati, kadar se je kaj lepega in podučnega čítalo (bralo), moral je kmalu zapustiti Košutnikovo hišo in si kje drugej poiskati hruha. Dobrim hlapcem, sramožljivim in zvestim deklam se je pa dobro godilo v njegovej hiši. Nikoli mu nij poslov primanjkovalo, da si tudi jim nij ponujal prevelikega plačila, ali red pri vsakem delu, red pri

jedi in povsod, kar se je v njegovej hiši godilo, to mu je vselej pridne in poštene posle privabilo. Vse je viselo, ležalo ali stalo na odločenem kraji, in vsako stvarco je bilo treba zopet tja položiti, kjer se je vzela. Tudi nij bil z delom nihče preobložen v njegovej hiši. Kadar je bil kak posel bolan, takój je poslal po zdravnika, da ga je léčil na njegove troške. Večkrat je sam stopil k bolniku in ga je tolažil z božjo pomočjo kakor svojega otroka. Ako je bilo grdo, deževno vreme in se je poslom tožilo v cerkev k službi božjej, vselej jim je dejal: „kolikor težavnejša in daljša pot v cerkev, toliko lehkejša in bližej je do nebes!“ To je posle izpodbujalo, da so radi in z veseljem hodili v cerkev k sv. maši.

Duhovska in svetna gosposka.

Da si mu je bilo vsako leto do 300 gl. davka plačevati, nikoli nij godrnjal, kajti dobro je vedel, da so davki potrebni, da se ohrani red in pokoj, varnost življenja in iménja. Zatorej je on vse davke naložene mu na njegov imétek zadovoljno in zvesto opravljal. Kadar koli je srečal starega, sivolasega gospoda župnika, vselej mu je srce veselja zaigralo, kajti spoštoval ga je kot svojega najboljšega dušnega očeta. Užé iz daleč se mu je ponižno odkril, podal mu roko, ter ga prijazno pozdravil, kakor svojega najboljšega prijatelja. In kaj ga ne bi! Saj je gospod župnik duhovni oče svojih faranov, ki jim skrbi za telesno in dušno srečo, ki je nči kerščanski nauk, jim oznanjuje besedo božjo, delí svete zakramente in je spremlja učéč in opominjajóč od zibeli do hladnega groba. On je tedaj res velik dobrotnik svojim faranom, vse česti in spoštovanja vreden. — A tudi svetno gosposko je spoštoval Vrban Košutnik, ker je vedel, da je svetna gosposka postavljena od Boga v skrb, da se v deželi vse lepo, redno in varno godí in izvršuje. On je bil deželskej gosposki vselej pokoren in se je držal besedi sv. pisma, ki pravi: „moj sin! boj se Boga, in spoštuj cesarja ter ne pridružuj se njíjnim zaničevalcem.“

Kakšno je bilo njegovo življenje sploh.

Vrban Košutnik je bil tako pošten, da je nekemu žitnemu trgovcu čez leto dan, ko sta se na nekem sejmu zopet srečala, vrnil goldinar, katerega mu je trgovec pri kupovanji žita preveč dal, kar je pa Košutnik še le pozneje zapazil, ko je iz sejma domóv prišedši prešteval denarje in primerjal troške z dohodki.

Kedór koli je ž njim občeval, nihče mu ne more očitati, da ga je kedaj zasačil na kakej laži ali pri kakej goljufiji. In ako bi bil hudoben človek, gotovo bi ne bil nikoli dospel do tacega blagostanja in tudi njegovi otroci bi ne bili tako dobro oskrbljeni, ako bi ne bili od dobrih poštenih starišev. Kar koli je Košutnik govoril, vse je prišlo naravnost iz njegovega srca, vse je bilo gola resnica, naj je s tem ljudém ustregel ali ne. Vsak je rad občeval ž njim, ker je bil z vsacim dober in prijazen.

V križih in težavah

se je Vrban Košutnik vdal popolnoma v voljo božjo. Druzega nij bilo slišati iz njegovih ust nego besede: „v imenu božjem“ ali „vse, kakor Bog hoče; njegova sveta volja naj se izide! Kaj nam pomaga zdihovati in žalovati! Bog premore vse; on bode zopet vse prav storil!“

Njegovi pogovori

ob nedeljah in praznikih z družino doma so bili navadno o tem, kar so v cerkvi pri pridigi ali krščanskem nauku slišali. Druge dni se je tudi pogovarjal o

gospodárstvenih in kmetijskih zadevah, posebno kadar je bil v kakej družbi z domačimi ljudmi. A nikoli mu nij niti na misel prišlo, da bi opravljal druge ljudi; tudi mu nij nihče smel o drugih kaj žalega povedati. Take ljudi, ki druge opravljajo, sovražil je iz vsega srca. Ako mu so otroci ali posli nevedoma kaj tacega domóv prinesli, kar bi druge ljudi užalilo, takój jim je rekel: „molčíte, kaj nam to mar?“ Gledíte sami sebe! Izpoznajte in izboljšajte svoje pregreške! Vsak vé sam, kje ga črevelj tiščí. Novíce v hišo in iz hiše prenašati, tega ne morem trpeti! Kako bi se zdelo vam, ako bi drugi ljudjé vas po zobéh nosili? Tudi nij vse tako, kakor se govori o tem ali ónem človeku, ker vsak nekaj zraven pridene. Ako bi slišali užaljenega človeka, ta bi stvar vse drugače povedal.“ Tako je govoril Vrban Košutnik svojim otrokom in poslom, kadar mu so hoteli kaj slabega povedati bodi si o katerem koli človeku.

Vrban Košutnik se drugič oženi.

Otroci so postajali zmirom večji in starejši ter so drug za drugim odhajali iz domače hiše. Naposled mu smrt pobere njegovo dobro in skrbno ženo. To je bil hud udarec za njega! Vedel je, da brez dobre gospodinje nij nobenega pravega gospodarstva pri hiši. Zatorej je izročil svoje posestvo najstarejšemu sinu s tem zagotovitom, da mu vsako leto izplača določeno vsoto v denarjih, da se preživí na svoje stare dni. Oženil se je potem drugič s priletno, bogoljubno in potrpežljivo vdovo iz bližnjega trga ter se je podal ž njo v mesto Celje, kjer si je najel za ves čas svojega življenja lepo stanovanje, v katerem je živel še celih 16 let srečno in zadovoljno.

Kakor živel, tako umrl.

V prijaznem Celji je živel samo za Boga — in je tudi mirno zaspal v Gospodu po kratkej bolezni, prejemši vse svete zakramente za umirajoče. Ljudjé iz bližnjih krajev so ga spremili v obilnem številu na pokopališče in marsikomu je bilo videti solzne oči.

Mir in pokoj njegovim kostém!

Mladinoljub.

Tri zelene veje.

Živel je njega dni puščavnik, ki je imel svojo célico v podnožji necega hriba. Vse svoje življenje je molil in opravljal dobra dela. Vsacega večera je ponesel Bogu na čast po dvoje veder vode v klanec. Marsikatera živalca je bila ž njo napojena in marsikatera rastlina okrepcána, ker na vrhu visokih gorá brije vedno ostra sapa, ki osušéva zrak in zemljo. In divje ptice, bojéč se ljudi, vijó se visoko v zraku, iskajoč si z bistrimi očmi pijače. In ker je bil puščavnik zeló pobožen, šel je vselej ž njim do vrha angel božji, vidljiv njegovim očem in brojéč njegove stopinje ter mu je donášal po okončanem delu jedí, kakor nekđaj krokar Eliju proroku. Ko se je bil puščavnik v svojej pobožnosti užé zeló postaral, pripetí se necega dné, da vidi od daleč peljati ubozega grešnika na vešala. To vidéč, reče sam v sebi: „zdaj dobóde ta svoje zasluženó plačilo!“ — Ko potem zvečera zopet nosi vodo na hrib, ne prikaže se mu več angel, ki ga je poprej vedno spremljal, tudi mu ne prinese jedí, kakor se je to poprej godilo. Puščavnik se zeló prestraši ter izprašuje

svojo vest, kaj bi se bil pregrésil, da ga Bog tako hudo kaznuje, ali ničesar se ne more spomniti. Od sih dob niti nij jedel niti pil, temuč legel je na zemljo in molil noč in dan. — Ko necega dné v gozdu bridko joka, sliši drobno ptičico prijetno peti. To ga še bolj užali ter pravi: „kako veselo žvrgoliš, drobni ptiček! Tebi je lahko, ker nijsi Gospoda razžalil. O da bi mi mogel povedati, s čim sem ga razžalil jaz, da me je popoinea zapustil. Rad bi delal pokoro za storjeni greh, in moje srce bi bilo potem zopet veselo!“ Zdajci se oglasi ptica in reče: „pregrésil si se, ker si obsodil ubozega grešnika, ki so ga peljali na vešala, in zato se Bog jezí na tebe. A vendar doboše lahko odpuščenje, ako se izpokoriš in obžaluješ svojo pregreho.“ Zdajci ugleda puščavnik angela poleg sebe sè suho vejo v roci, kateri mu reče: „to suho vejo nosi toliko časa povsod sè soboj, da iz nje poženo tri zelene mladike, a po noči jo devaj pod svoje vzglavje. Kruha si moraš prositi vbogajme in v jednej in istej hiši ne smeš bivati dljé nego po jedno samo noč. To je pokora, ki ti jo naklada Gospod.“

Puščavnik vzame vejico ter se zopet podá med ljudi, katerih užé mnogo let nij videl. Nij jedel niti pil ničesar družega nego samo to, kar si je izprosil od dobrih in usmiljenih ljudi. A pogostoma se je priménilo, da so ga ljudjé zapodili od hiše, duri so mu zapirali, ter je tako moral biti gladen (lačen) po več dni. Necega dné je prosil ves božji dan, terkajóč od vrat na vrata. Ali nihče mu nij pomolil skorjice kruha, in nihče ga nij hotel čez noč pod streho. V tej velikej nadlogi se podá v gozd ter pride do neke dupline, v katerej je sedela stara ženica. Prosi jo rekoč: „dobra žena, prenočíte me to noč pod svojo streho.“ Ali ona mu odgovori: „tega ne smem, ako bi tudi hotéla. Imam troje sinov, hudobnih in neusmiljenih. Kadar se vrnó od rópanja domóv, in bi vas tukaj našli pri meni, naju obá takój usmrte. Nató reče puščavnik: „ne bojte se žena, niti meni niti vam ne storé nič žalega.“ Usmiljena ženica se dadé omečiti. Mož se vleže pod stolbe (štenge) ter si dene vejo pod glavo. Starka to vidéč, vpraša ga, kaj to poméni. On jej pové, da nosi vejo sè soboj za pokoro ter jo ima po noči za podzglavje. Razžalil je Boga, ker je, vidéč peljati ubozega grešnika na morišče, dejal, da se mu godí po pravici. Žena začne bridko plakati ter vzdihne: „ako Bog užé tako ostro kaznuje jedno samo besedo, kaj bode storil z mojimi sinovi, kadar pridejo pred njegov sodni stol!“ O pólnoči vrnó se roparji domóv, vriskajóč in razgrajajóč. Zanétijo ogenj, in ko plamen razsvitljéva duplino, ugledajo razbojniki, da leží pod stolbami ptuj mož. Razsrdé se ter rohné nad materjo: „kedó je ta mož? Ali vam nijsmo prepovedali, nikogar prenočevati?“ Mati jim odgovorí: „Pustite ga, ubog grešnik je, ki se pokorí za svoj greh.“ Roparji bi radi vedeli, s čim se je pregrésil ter zakričé nad puščavnikom: „starec, povédi nam svoje grehe!“ Puščavnik se sklone in jim pripoveduje, kako se je Bog zaradi jedne same besede nad njim razsrdil in kako se zdaj pokorí za ta greh. Razbojnikom je puščavnikova povest tako genila srcé, da so se resnično kesali svojega dosedanjega življenja. Ko puščavnik roparje izprobrne, vleže se zopet spat pod stolbe. — Drugi dan za rano našli so ga mrtvega in iz suhe veje, na katerej je počivala njegova glava, pognale so tri zelene mladike visoko k višku. Takó mu je Gospod odpustil njegov greh in ga vzel k sebi.

Poslovenil V. Eršén.

Dežek.

(Po dr. J. Subotić-i preložila Lujza Pesjakova.)

Pádaj, dežek, dobri dežek,
Padaj, kamor ti je drágo,
A ne padaj mi na grobje,
Kder mi dete spava blágo.

Sredi grobja prost je križec
In pred križcem grobič mili,
Tam leží moj otročiček,
Spava v snežnobelej svili.

Padal bodeš v mlado travo,
Z njé v zemljico razgorélo,
Iz zemljé na dete milo,
Hálico kropil mu belo.

„Padal bodem v mládo travo,
Z njé v zemljico razgorélo,
Iz zemljé na dete milo,
Hálico kropil mu belo.

Otročička močil bodem,
V prah zdrobim telesce nežno
In raztrósim ga na cvetje,
Ki ti dá ga — mladoléte.“

Mati in dete.

Na samotnej tráti
Revna bajtica stoji.

Njo obdaje krog in krog
Temen, ves zapuščen log.

Tu je bolne majke dom,
Strada z majhnim sinekom.

Bledih líčic detece
Ljubi, stiska na srcé.

Dete milo se solzí,
Gleda v solzne jej očí.

„Prosim, ljuba mámica,
Daj mi košček kruheka.“

Te besede, joj, preveč,
V srce režejo kot meč!

„Jaz sem lačna kakor ti,
Še drobtinice ga nij!

Če ne usmil' se nihče nas,
Nama umolkne kmalu glas!“

„Angelček priletel bo,
Kruha dal nam korbico.“

„Bova sita jaz in ti,“
Mati slaba govori.

„Dete, ljubo detece,
Vstávi sólzice svojé!

Predno mine ta-le dan,
Zlajšán bode najin stan.“

Nada síje še z očí
Vedno ubogej máteri.

Mirno, tiho dete pa
Rókico v slovo jej dá.

Nagne trudno glávico,
Zdihne dušico svojó.

Z angelčkom se preseli
Tja, kjer kruha treba nij.

Mati nič ne joka se,
Suho je okó, srcé.

Ves jej zgíne sladki up,
Glad premaga jo, obup!

Se oklene síneka,
Zadnjikrat poljubi ga.

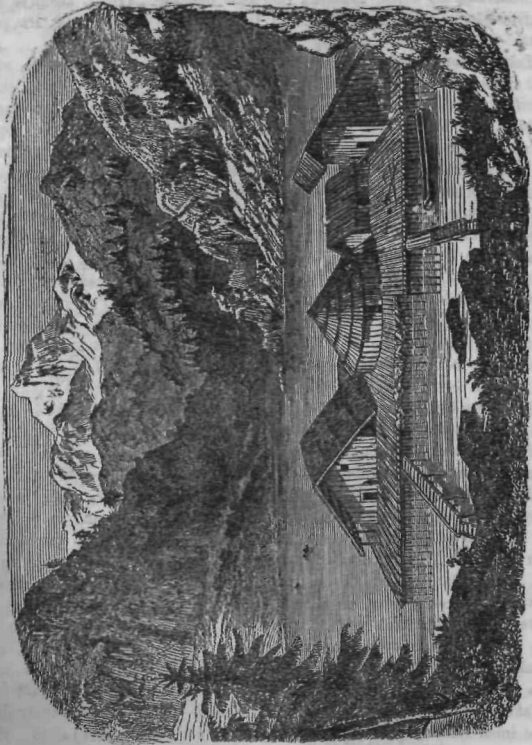
Vzdihne, predno gre v nebó,
Kamor dete kliče jo.

Le takó sta rešena
Bila reveža obá!

Matej Stergar.

Vodna poslopja na koléh.

V ónej starej starej dobi, ko je na svetu še vse lepše in boljše bilo nego li dandanes, živei so ljudjé — tako pripoveduje staro izročilo — močnejši in srečnejši od sedanjih, ljudjé, s katerimi smo mi v priméri le pritlikovci in katerim nij bilo treba pridelovati si kruha v potu svojega obraza, ker

Vodna poslopja na koléh.

je zemlja v ónej dobi še bogato rodila in je človeka nadarila obilo z vsem, česar je potreboval za mirno, veselo in brezskrbno življenje. To vam je bila, otroci, zlata doba človeškega rodu. Za to dobo je prišla srebrna doba in za njo je nastopila tako imenovana železna dōba, v kateri smo še sedaj.

Glejte, otroci, v ónej prvi starej dobi ljudjé še niso vedeli kaj je ruda in tudi niso znali še kovati, imeli so vse svoje orožje in orodja samo od kamena in živalskih kostí. V tej prestarej dóbi nij bilo še niti travnikov niti polja, sami gozdi so stali, in reke so vse drugače tekle nego li zdaj, nekatere še niso bile hribov prodrle, skozi katere zdaj tekó in zatorej je voda delala jezera, po katerih so ljudje stavili svoje hiše in kolibe, o katerih vam hočem danes nekoliko povedati.

Stanovanja na koléh, kakoršna vam kaže denašnji „Vrtec“, znana so bila užé najstarejšemu grškemu zgodovinarju Herodotu, ki je živel 400 let pred Kristom.

Taka poslopja na koléh iz ónih starodavnih časov, ko ljudje še niso poznali druzega orodja nego orodje od kamena in kostí, našli so 1854. leta v ciríškem jezeru v Švici. Ko je namreč voda v tem jezeru upadla, prikazale so se blizu vasi Meilen cele vrste kolóv iz vode, za katere se je užé poprej znalo, a nihče jih nij preiskoval. Učenjak dr. Keller, preiskovalec starin v Cirihu, preiskoval je poltretji črevelj debelo plast, stoječo na koléh ter je našel sila veliko kamenénih sekir in druzega orodja od roga, lesa in ilovice. Koli so bili zapored zabiti v jezerska tla, preko njih so bili pribiti po dolgem tramovi, a preko teh so bili položeni počrez okrogli koli in preko teh zopet pribiti tramovi po dolgem. Tako je bil narejen v jezeru nekak most in dr. Keller je izpoznal, da so na tej podlagi stala človeška stanovanja nad vodo, kakor to vidite na podobi, ki vam je kaže denašnji „Vrtec“. — Pozneje so našli taka stanovanja tudi v drugih švicarskih jezerih in močvirjih, pa tudi v Italiji, na Francoskem, Angležkem in Irskem, na Nemškem in Ogrskem. S tem je bilo dokazano, da so si v davnej prvotnej dóbi prebivalci malo ne cele Evrope stavili poslopja sredi vode v jezerih na kole. Natánčnejša preiskovanja so pokazala, da so bila poslopja na koléh narejena ob času, ko ljudje še niso poznali železne rude, a znali so ipak najtrje kamenje izbrusiti in izvrtati.

Hiše ali kočé so bile narejene iz manjših kolov in vmes zadelane z vejami, protjem in ilovico. Pokrite so bile sè slamo ali pa s trsjem. Stale so na podlogi iz kolov in tramov narejenega mosta. Sredi take kočé je bilo ognjišče in v kotu ležišče. Ljudjé so v takih kočah živeli po zimi in po letu. Iz hiše na suho je bil narejen most, katerega so po noči in tudi drugekrati, ako jim je pretíla kaka nevarnost, k sebi vzdigovali. Ako so ti ljudjé imeli tudi na suhem stanovanja nij še natanko dokazano, a to stoji, da so mrličé pokopavali na suho. Poznali so ti prvotni prebivalci užé pšenico, ječmen in prosó, ter so tudi užé kruh pekli. V živež so jim bile tudi ribe, divje in domače živali. Poznali so govedo, ovce in kozé, pse in dvoje plemen prašičev.

Zakaj so si ljudje v prvotnej dobi stavili s tolikim trudom svoja stanovanja na vodo, to nam je še zmirom zástavica, katero je težko uganiti.

Tako vam sem, ljubi otroci, povedal nekoliko o ónih čudnih stanovanjih, ki so je imeli ljudjé v prvotnej ali tako imenovanej kamenenej dobi. Povedal vam sem tudi, kje so ostanke takih prestarih stanovanj najprej zasledíli. Ali čujte! Tudi v naši domovini našli so ostanke takih poslopíj in treba je, da vam tudi o teh nekoliko povem.

Bilo je meseca julija pretečnega leta, da je vrli domoljub in občespóštovani gosp. Peruci, posestnik na ljubljanskem močvirji, blizu vasi Stude-

nec, ki leži ob znožji Krima, našel pri tréblenji grabnov kantonske ceste, prezanimive ostanke takih poslopij, kakor vam je sem zgoraj opisal. Gosp. Peruci je to stvar takój naznanil izvedenemu možu g. Drag. Dežmanu, váruhu deželnega muzeja. Na Dežmanov predlog je deželni odbor v svojej seji 23. dné julija dovolil 200 gld. za prvo delo, da se izkopavanje in odkrivanje teh za znanje v starinstvu prevažnih ostankov nadaljuje. Našli so užé mnogo kamenénega in kosténega orožja in orodja, namreč: zanimive sekire od jelenovega roga, izvrstne oslè, s katerimi so brusili orodje, različna bodala in igle narejene iz koncev jelenovega roga in velike trnjake, ki nam so najboljša priča, da so bili stanovalci teh poslopij izvrstni ribarji. Tudi pušic se je dobilo mnogo, ki so vse kamenéne, kosténe ali pa rožene in zeló ostre. Posebno zanimivi so lonci od gline, vsí izdelani brez orodja z golo človeško roko in prav dobro ohranjeni. Nekateri kažejo užé precej lepo obliko, nekateri so celó opisani, kar je dokaz, da óni prestari narod, ki jih je delal nij bil brez vsega čuta za umetelnost. V jednom lonci so se našli še celó ostanki neke jedí, podobne kislemu zelju. A nij treba mísliti, da je to res zelje, kajti ljudjé o zelji takrat še nijso vedeli ničesar, nego to so ostanki neke užitne rastline, ki se še zdaj nahaja po laških jezerih. Razven te rastline so se našle tudi lupine od lešnikov, kósčice od drnulje in povodni oreh, ki ga zdaj na Kranjskem nikjer več nij. Vse te prezanimive stvari so po trudoljubívem prizadevanji gosp. Dežmana shranjene v spodnjem oddelku ljubljanskega muzeja, kjer si je lahko sami ogledate. Meseca avgusta je strokovnjak gosp. Dežman javno govoril v deželnej dvorani v reduti vpričo obilo zbranega občinstva o stanovanjih na koleh sploh in o stavbah najdenih na ljubljanskem močvirji še posebej. Iz njegovega govora je prinesel „Slov. Narod“ obširen popis, po katerem smo tudi mi denes posneli toliko, kolikor vam je treba, da se upoznate tudi vi s preimenitnimi stavbami na koléh. Po prizadevanji nevtrudljivega gosp. Dežmana se je ta novica raznesla užé po vsem svetu in tako se zdaj piše in govori skoraj povsod o prevažnej najdbi na ljubljanskem močvirji. Upati je, da bodo izkopávanja, katera vodi posestnik gosp. Peruci, ki ima za to preimenitno stvar tudi največje zasluge, še marsikaj zanimivega odkrila in „Vrtec“ si bode prizadeval, da take stvari tudi vam objavi, kolikor mu bode prostor dopuščal.

lv. Tomšič.

Sreča pod križem.

Zares lepa navada po našej domovini je ta, da ljudjé ob cestah in tudi drugod stavijo sveta znamenja in križe. Popotnik se pri takem znamenji rad ustavi, da si malo odpočije in dušo okrepi sè sveto molitevjo. Meni se ne zdí nič lepšega in hvalevrédnejšega nego li ta prelepa in Bogu dopadljiva navada. Nú, ta navada nij samo pri nas po Slovenskem nego tudi pri naših dobrih sosedih Hrvatih in povsod, koder koli prebivajo kristjani. Srečna vsaka dežela in srečni njeni prebivalci, ki se mogó ponašati z obilnim številom takih svetih znamenj, naj si bodo užé na polji, ob stezah ali cestah. Mi katoliški kristjani se pač ne moremo z ničemur bolj veličati in ponašati nego li sè svetim križem našega odrešenika Jezu Krista. Tudi míslim, da se vi, pre-

ljubi otročiči, vselej lepo odkrijete, kedar koli greste mimo tacega kraja, kjer stoji kako sveto znamenje ali še celó presveti križ našega izveličarja.

Da, to je lepo od vas, tako delajo vsi dobri in pridni otroci! Tako je delal tudi Martinek, sin poštenega mizarja. Bil je jedva kacih devet let star, ko se je necega dne izprehajal z bratcem Ivankom ob robu hladnega gozda pri vélikej cesti. Tu zagleda poljske težake, ki so ravno pokleknili pred znamenje svetega križa, da bi se k Bogu pomolili, predno začnó svoja težka dela. Martinek je vse to iz daleč gledal, a ko pobožni težaki otídejo, pristopi tudi on k svetemu znamenju pred lično kapelico, ki je stala ondu ob velikej cesti pri gozdu. Kapelica je bila od vseh strani lepo pobarvana, v njej veliko krasno razpelo (križ), zaprta je bila z železnimi vratci, in v sredi je gorela lična lampica. Ko Martinek pogleda skozi železna vrata, obíde ga sveto čutilo, pade na kolena, sklene in povzdigne svoji beli ročici ter prav pobožno moli. Domóv se vrnivši, povedal je vse materi z óno otročjo odkritosrčnostjo, ki jo imajo samo mali, nedolžni otročiči. Mati je pohvalila Martinka in mu dovolila, da sme vsak dan pred večerjo svojo molitevco opraviti tam pred svetim križem v kapelici.

Necega dne je Martinek po starej navadi ravno klečal pred kapelico in molil. Pripetí se, da se je mimo peljal imeniten gospod iz bližnje graščine v lepej dragocenej kočiji. Pobožni graščak stopi z voza, da bi pozdravil znamenje sv. križa, kar ugleda Martinka klečečega pred kapelico, ki je tako lepo in pobožno molil. Čudil se je dobremu mizarškemu dečku, a še bolj se je čudil temu, da se deček tako milo joka. Pohvali ga zaradi njegove pobožnosti in ga vpraša, zakaj tako milo joka. „Ali vi nikoli ne jokate,“ odgovori Martinek, „kadar klečite tukaj pred križem našega odrešenika? Le pogledjte, s kako lepimi besedami nas kliče k sebi!“ Spodaj pod križem je bilo namreč zapisano: „Sin! zaradi tebe sem na križi. Vedno te čakam z razprostrtima rokama in z odprtim sreem, da te objamem in pritisnem k sebi! Delaj po mojih zapovedih in bodeš z manoj v raji!“

Graščak se zamisli v te besede ter je sklene odslej resno prevdarjati. Seže v žep ter podari dobremu dečku tri zlatnike. Vesel kakor še nikoli pri-teče Martinek domóv k materi ter jej pokaže lepe rumene novce (denarje), za katere mu mati kupi novo obleko. A tudi pozneje, ko je bil Martinek užé sam svoj gospodar, bil mu je graščak vedno na roko, in Martin se je vse svoje žive dni spominjal, kako ga je sreča dotekla pod križem pri kapelici kraj ceste.

Otroci! odkrite se vselej, kadar greste mimo znamenja svetega križa!

(Po „Bršljanu.“)

Kukavica in ševa.

(Po Hagedorn-u posl. Sv. P...ar.)

Kukav'ca ševa *) bara:
„Kak je? povej mi ti
Da potovalka štoklja
Modrejša nij kot mi?“

„Spričuje naj nam ona,“
Jej ta odgovori,
„Da mnogo potovanja
Neumnih ne zmodri.“

*) Ševa = skorjanec, die Lerche.

Napčno usmiljenje.

Gospa Ljuboslava je imela šest psov, katere je dobro redila. „Saj so psi tudi božje stvari!“ dejala je, ko je kruh v mleko namakala in psom delila. — A kadar je star berač v hišo stopil in za kak milodar prosil, ostro in neusmiljeno ga je odpravila z besedami: „idite v imenu božjem! kedó bo vsacemu delil? Moj Bog, koliko je beračev! Saj se užé ne more vsacemu dati; sama imam jedva toliko, da živim.“ Tako je govorila Ljuboslava vsaki krat, kadar je kakemu beraču kaj podelila. — Ali je pač tako ravnanje Bogu ljubo? Ne. — Zakaj li ne? — „Ne muči, ne ubijaj živali po nepotrebem,“ rekel je Bog Adamu v paradíži; a s tem nij dejal, da bi živali mehkužili, da bi je z najboljšimi jedmi pitali, ter celó človeka prezirali. Čegar serce se ne usmili svojega bližnjega, kadar je v sili in potrebi, a do živali, ki so tudi božje stvari, ima preveč usmiljenja, ter jim streže bolj nego ljudem, kakor gospa Ljuboslava, ta ne dela po božjej volji.

A. L. Mowirski.

Kmetič in berač.

Kmetič idóč po cesti, sreča berača stezajočega roki k njemu za kakov milodar.

Kmetič, usmiljen človek, poseže v žep in mu pomolí novec, rekoč: „tu imate novec, in prosite Boga za dež!“

Berač vzemši denar, nasmehne se in pravi: „tega pa užé ne storim, da bi jaz Boga prosil dežja; samo sreče, zdravja in bogastva ga morem prositi.“

„A zakaj ne dežja?“ povpraša ga kmetič.

Berač se obrne in pravi: „Poglejte moje črevlje na nogah! vse Ink-njaste so in raztrgane, voda meni v črevljih ne stori dobrega. To rekši, nasmehne se ter otíde svojo pot.“

Av. Bremer.

Dobrim otrokom v zabavo.

Vzemite črnega papirja in poskúsite to podobo takó izrezati, kakor jo vidite tukaj.

Razne stvari.

Drobtine.

(Umrli je) v Zagrebu pretečeni mesec učeni profesor gosp. Vek. Babukić, ki je ves čas bil naročen tudi na naš „Vrtec.“ V miru naj počiva!

(London) je največje mesto na vsem svetu. Prebivalcev šteje 4 milijone. V vsakih 5 minutah se rodi po jedno dete, in v vsakih 8 minutah umre po jeden človek. Poštno opravništvo odpošlje vsacega leta po 238 milijonov listov (pisem). Krème in pivarne, ako bi stale jedna poleg druge, naredile bi 37 milj daljave.

(Koruna) sadé malo ne do 200 vrstí, a v knjigi „Kuharici“ se čita, da ga na 200 načinov pripravljajo v jed. — Na gospodarskej razstavi v Dreždanah ga je bilo 112 vrstí (sort) razstavljenega.

Kratkočasnice.

* Sodnik: „Ali ste res rekli, da vam je sosed Lisica ukradel mošnjo z denarji?“ — Kmet: „Tega jaz nikoli nijsem rekel, gospod sodnik! Jaz sem samo to rekel, da ako bi mi sosed Lisica ne bil pomagal mošnje iskati, bi mi denarji ne bili ukradeni.“

* (Dva modrijana). Radovednež: „Daj, povédi mi, zakaj óni pes miga z repom?“ — Modrijan: „Zató ker je pes močnejši nego li rep, inače bi rep migal s psom.“

* Učitelj vpraša sosedovega Jožka: „Jožek, povej nam ti, kaj je hitrejše, kroglala ali glas? Ako bi na primer lovec ustrelil zajca, kaj pride poprej do zajca, kroglala ali glas puške?“ — Jožek: „Kroglala pride poprej do zajčeve kože nego li strél, kajti ako bi zajec poprej slišal strél nego bi ga kroglala zadela, prestrašil bi se in bi ušel.“

Pametnice.

* Govor je prava podeba človeške duše; po govoru se spozná naša pamet in naše srce.

* Ako želiš, da bi bil jedenkrat srečen, užé za mladega se vadi vseh lepih čednosti.

* Bodi varčen! Védi, da je treba mnogo truda in skrbi, predno si kedó pridobi imetek. Kedó je v mladosti zapravljiv, ta bode gotovo na starost kruha stradal.

* Paži dobro, kaj govoriš. Govor je najlepši dar božji, a ravno z govorom se najlaže dopadeš ali pa zameriš ljudem.

Računske naloge.

(Priobeh J. S—a.)

1) Zapišite število 19 tako, da ostane 20, ako jedno odzimate.

2) Kako se dadé 888 tako razdeliti na dva dela, da nobeden nič ne šteje?

3) Zapišite 100 sè samimi številkami 9!

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Národne uganke.

(Zapísal Sv. P...ar.)

1) Spodaj kot plátence,

Zgoraj kot sukence,

Zadej kot vilce,

Spredaj kot sílce?

2) Kedaj prešič skoz kravo lan rešjá?

3) Peče, a nij vroče; kaj je to?

4) Bic, bac, polna hiša rac; pa vse so brez repa; — kaj je to?

5) Vem za veliko skledo mastí, ki se prišedša na beli dan po vsem svetu razlije; kaj je to?

(Ogonetke uganek v prihodnjem listu.)

Slovstvene novice.

Z novim letom dobédemo nov slovenski lepoznavski list, ki mu bode imé „Zvon“. Izdajal ga bode znani slovenski pesnik Stritar na Dunaji. Cena mu je 4 gl. na leto; za pol leta 2 glđ. Naročnina se pošilja na uredništvo „Zvonovo“ na Dunaji, (Hernalis, poste rest.)

LISTNICA. Gg. J. L. v Ž.: Misel je vse hvale vredna, ali zdaj je užé prepozno, ker v Ljubljani nemamo pobenega lesoreza, da bi nam črke izrezal. Skušali bodemo v prihodnjem letu, ako nam Bog obrani zdravje in življenje. — L. G. prvi sv. Jurji pod Kumom: Naročnina za Lanjsko in letošnje leto smo prejeli. Lepa vam hvala. — Fr. Š. na Vranskem: Pošlane 2 glđ. 40 kr. smo prejeli in zaračunili za pretečeno leto 1875. Za leto 1876 naročnina tedaj še nij plačana. — Vsem ónim čast. gospodom, ki nam so poslali lepih spisov za prihodnje „Vrteve“ liste, izrekamo najgorkejšo hvale ter prošimo, da naj malo potrpe, ker ne more vse tako hitro na vrsto, kakor bi želeli.

Denarnji list ima muzikalno prilogo in vabilo k naročbi.

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. Tiskala Klein in Kovač (Egrova tisk.) v Ljubljani.

Pri telovadbi.

Andante.

Vglasbil Ljudomil.

Ko-nec u-ka, v kraj je mu-ka, rá-dost pri - de

spét. Prid-ni vsi bo - dí-mo, Ré - da se der - zí-mo,

crescendo

Ki nam bo-di svét, Ki nam bo-di svét. La la

la - - - - la, Ki nam bo-di svét. La la

cresc.

la - - - - la la, Ki nam bo-di svét.

Oproščeni
V svét zeléni
K telovádbi v skók!
Tamkaj brez zamúde
Očverstvímo ude
Svojih rók in nóg!

V bòk se vprímo,
Tjakaj zrímo,
Kjer vkazník stojí,
In s telésom, z dúhom,
Z vidom in poslúhom
Nánj pazímo mí!

Zdaj dvigánje,
Zdaj gibánje
S trupom al' z glavó!
Jácimo si žíle,
Rókam, nógam síle
Vsak dan naj rastó.

Vaja prava,
Hrana zdrava
Je za vse mladó!
Ker nam vaja prava
Dušo okrepcáva,
Dušo in teló!

